

Sylwia Gołąb

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

POSTAWY PRZEDSIĘBIORCZE MŁODZIEŻY Z RÓŻNYCH ŚRODOWISK

ENTREPRENEURIAL ATTITUDES OF YOUNG PEOPLE FROM DIFFERENT BACKGROUNDS

Słowa kluczowe: przedsiębiorczość, młodzież, postawy przedsiębiorcze

Key words: entrepreneurship, youth, enterprising attitudes

Abstrakt. Współczesny rynek pracy stawia przed absolwentami poszukującymi pracy nowe wyzwania. Wymaga się od nich większej aktywności w podejmowaniu działań, mających na celu zwiększenie szans na znalezienie pierwszej pracy. Konieczne zatem staje się upowszechnianie przez szkoły i uczelnie, ale także zakłady pracy i instytucje pozarządowe, wiedzy z zakresu przedsiębiorczości. Przedstawiono wybrane wyniki badań dotyczące gotowości studentów do założenia własnej działalności gospodarczej. Ukazano również obawy związane z prowadzeniem firmy i czynniki, które skłoniłyby przyszłych absolwentów do podjęcia takiej działalności.

Wstęp

Sukces na rynku pracy determinowany jest wieloma czynnikami, leżącymi zarówno po stronie absolwentów, pracodawców jak i polityki państwa. Perspektywy płynnego wejścia na rynek pracy i utrzymania się na nim zależą od tego, czy osoby kończące edukację mają wymagane na rynku pracy kwalifikacje i umiejętności. Istotna jest także przedsiębiorczość, która wyraża się w cechach i postawach człowieka, a która jest obecnie postrzegana jako umiejętność i zdolność jednostki do korzystania z możliwości rynku. Inicjatywy przedsiębiorcze stanowią kluczowy warunek rozwoju, innowacji i powstawania nowych miejsc pracy.

W wielu definicjach przedsiębiorczości podkreśla się, że jest to rodzaj działań prowadzących do osiągnięcia określonych zysków finansowych. Warto jednak zwrócić uwagę na inne korzyści, szczególnie ważne w przypadku przedsiębiorczości studenckiej. Zgromadzony w efekcie przedsiębiorczości kapitał jest szczególnie pozytywnie wartościowany i oczekiwany przez pracodawców, stanowi on istotny wymiar współczesnej kariery. Ważne są również korzyści psychologiczne – przyrost kompetencji, zdobywanie nowych doświadczeń, satysfakcja, poszerzanie sieci wsparcia, realizowanie siebie [Turska 2013]. Jest to szczególnie istotne, gdyż młodzi ludzie stanowią grupę społeczną wysokiego ryzyka. Trudna sytuacja na rynku pracy, wchodzenie w nowe role zawodowe, konieczność podejmowania decyzji dotyczących przyszłej kariery, nie są dla młodych ludzi łatwe. Ponadto młodzież odczuwa skutki wysokiego bezrobocia w sposób szczególnie – napotyka duże problemy ze znalezieniem zatrudnienia, często podejmuje pracę niezgodną z kwalifikacjami, poniżej ich możliwości i aspiracji. Podejmuje także decyzje o wyjeździe za granicę, aby zrealizować swoje marzenia o karierze zawodowej [Piecuch 2013]. Zatem w interesie całego społeczeństwa jest, aby młodzi ludzie znajdowali zatrudnienie, do czego przyczynić się może koncepcja przedsiębiorczości akademickiej.

Postawy przedsiębiorcze są szczególnie istotne wśród młodzieży pochodzącej z terenów wiejskich, gdzie tzw. wyuczona bezradność utrudnia i hamuje rozwój „pierwiastka przedsiębiorczości” wśród społeczności lokalnej [Kisiel, Marks-Bielska 2003]. Upowszechnianiu działań przedsiębiorczych wśród młodzieży z różnych środowisk powinien sprzyjać system edukacji, którego zadaniem jest przygotowanie kadr wynikające z potrzeb rynku pracy. Skala i dynamika bezrobocia, szczególnie młodych ludzi oraz jego negatywne skutki wymuszają podejmowanie

działań mających na celu ograniczenie i przeciwdziałanie temu zjawisku. Warunkiem wzrostu wskaźnika zatrudnienia jest tworzenie nowych miejsc pracy, jak również prowadzenie polityki zachęcającej ludzi, przede wszystkim młodych, do aktywności zawodowej i działań przedsiębiorczych. Konieczne zatem staje się upowszechnianie przez szkoły i uczelnie, ale także zakłady pracy i instytucje pozarządowe, wiedzy w zakresie przedsiębiorczości [Ziejewski 2005].

Inwestowanie w ludzi przez ich kształcenie i dokszałcanie, z jednej strony „pomnaża bogactwo kraju, przyspiesza postęp cywilizacyjny i zwiększa konkurencyjność danego kraju w wymianie międzynarodowej, z drugiej zaś – jest samoistnym bogactwem, przejawiającym się w rozwoju społecznym i kulturowym człowieka i społeczeństwa jako całości” [Kołaczek 2004].

Material i metodyka badań

Przedstawione wyniki stanowią wycinek badań empirycznych przeprowadzonych wśród młodzieży z różnych środowisk. Badaniami objęto 135 studentów deklarujących swoje pochodzenie ze środowisk wiejskich oraz 107 studentów z miasta. Wszyscy respondenci to studenci kierunku Ekonomia i Zarządzanie na Wydziale Ekonomicznym Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie. Przedmiotem badań były postawy przedsiębiorcze studentów, a celem – określenie cech i postaw przedsiębiorczych oraz preferencji odnośnie przyszłej pracy zawodowej. Metodą badawczą zastosowaną w celu przeprowadzenia badań był sondaż diagnostyczny, natomiast techniką użytą w obrębie tej metody – autorski kwestionariusz ankiety.

Wyniki badań

Przekonanie o posiadaniu cech i umiejętności przedsiębiorczych ma wpływ na podejmowanie decyzji dotyczących przyszłości zawodowej. Osoby mające takie przekonanie lepiej radzą sobie na rynku pracy. Respondentów poproszono o dokonanie samooceny pod kątem posiadania cech i umiejętności osoby przedsiębiorczej (tab. 1). Analiza średnich wartości wskazuje, że wśród osób pochodzących ze wsi i małych miasteczek dominowały umiejętności komunikacji interpersonalnej, nastawienie na osiągnięcie zysku oraz odporność na stres. Natomiast u osób z miasta kluczowe okazały się zaradność, umiejętności komunikacji interpersonalnej, nastawienie na osiągnięcie zysku. Porównując wyniki w poszczególnych kategoriach można zauważyć, że studenci z miasta wyżej niż badani ze wsi oceniali swoje zdecydowanie, kreatywność, odporność na stres, umiejętność podejmowania decyzji oraz zaradność. Są to kompetencje kluczowe w zakładaniu działalności gospodarczej. Natomiast studenci ze wsi wyżej oceniali pracowitość. Być może jest to spowodowane tym, iż mieli oni trudniejszą drogę do uzyskania wyższego wykształcenia niż studenci z miasta.

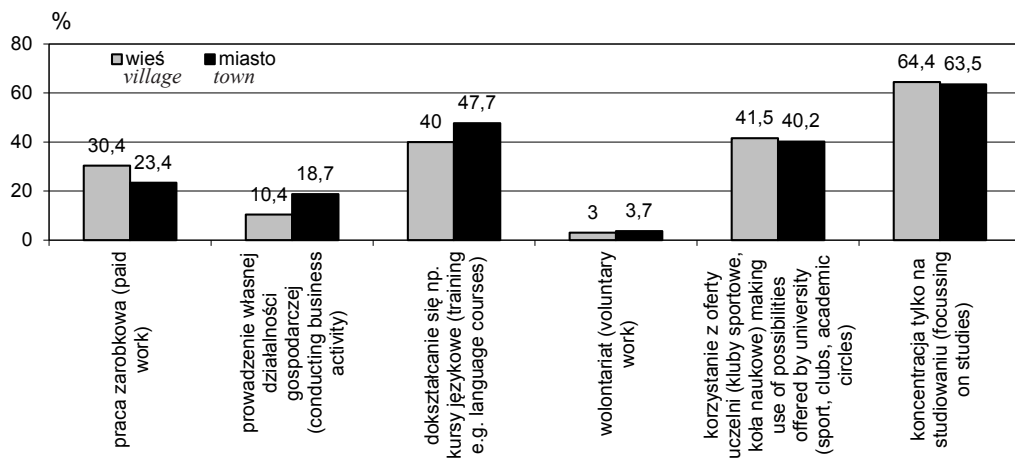
Wszelka aktywność podejmowana w czasie studiów sprzyja kształtowaniu postaw przedsiębiorczych. Ułatwia wejście na rynek pracy i utrzymanie się na nim, a w przypadku utraty pracy, ponowne jej znalezienie.

Respondentów zapytano o formy aktywności podejmowane podczas studiów (rys. 1). Większość badanych zarówno ze wsi, jak i z miasta w czasie studiów koncentrowała się tylko na nauce. Nie podejmowali oni pracy zarobkowej i nie byli zainteresowani wolontariatem. Jest to niewątpliwie związane z sytuacją materialną i dotyczy osób, które mogły sobie na to pozwolić. Może to być także związane z okresem studiowania. Badane osoby to studenci I roku, prawdopodobnie wśród studentów ostatniego roku zachowania respondentów w badanym aspekcie byłyby inne. Studenci pochodzący ze wsi częściej podejmowali pracę zarobkową niż ci z miasta. Wpływ na to mogła mieć sytuacja materialna rodziny – osoby ze wsi ze względu na wyższe koszty studiowania (akademik, dojazd) zmuszone były podejmować pracę zarobkową. Natomiast studenci z miasta częściej zakładali działalność gospodarczą, co było zbieżne z wynikami samooceny.

Tabela 1. Samoocena posiadania cech przedsiębiorczych
 Table 1. Selfassessment of qualities of an enterprising person

Cecha i umiejętności/Feature, skills	Średnia ocena [pkt]/ Average evaluation [points]	
	wieś/village	miasto/city
Zdecydowanie/Resolution	3,42	4,48
Konsekwencja/Consistency	3,15	3,10
Skłonność do ryzyka/Tendency to take risks	2,45	2,30
Kreatywność/Creativity	3,17	4,23
Odporność na stres/Resistance to stress	4,43	4,62
Umiejętności analityczne/Analytical skills	2,12	2,12
Pracowitość/Diligence	3,89	3,54
Umiejętność podejmowania decyzji/Ability to take decisions	2,65	3,65
Zaradność/Resourcefulness	4,16	4,65
Przebojowość/Pugnacity	3,68	4,35
Umiejętności komunikacji interpersonalnej/Interpersonal communication skills	4,58	4,64
Nastawienie na osiągnięcie zysku/Profit mindset	4,50	4,65
Umiejętność przystosowania się do zmieniających się warunków/ Ability to adopt to changing circumstances	2,36	3,25

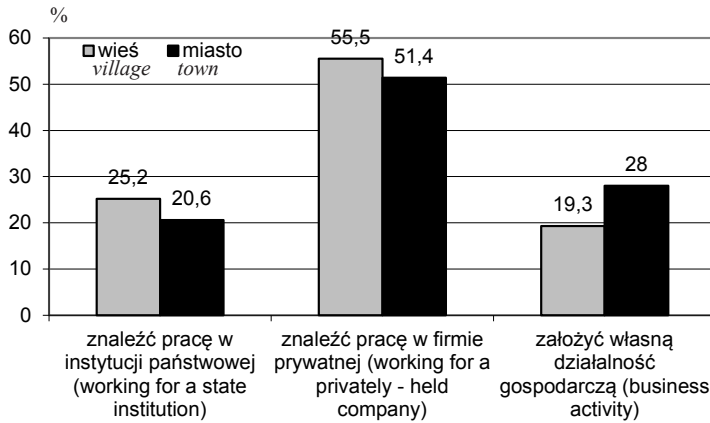
Źródło: badania własne
 Source: own study

Rysunek 1. Formy aktywności w czasie studiów
 Figure 1. Forms of activity during the study period

Źródło: opracowanie własne
 Source: own study

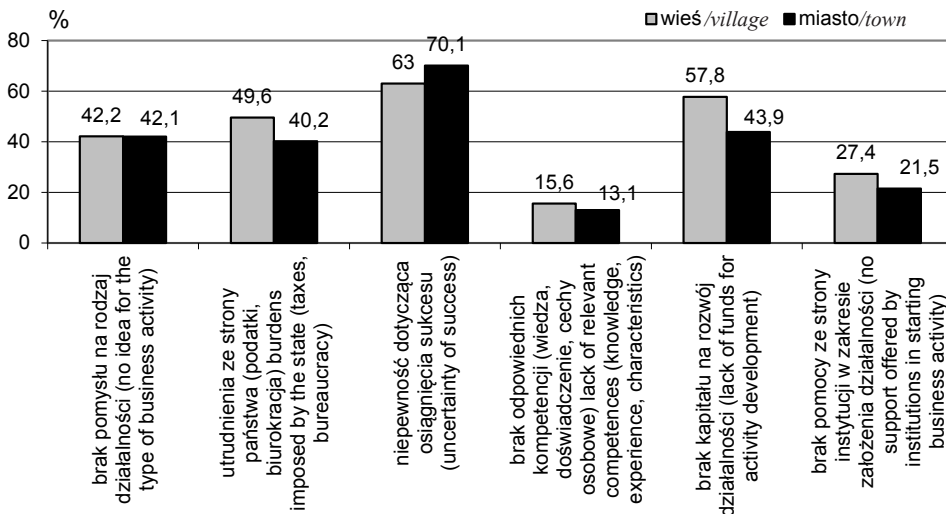
Ankietowanych studentów, mających w bliskiej perspektywie okazję do skonfrontowania swoich oczekiwań na rynku pracy z jego realiami zapytano o preferencje dotyczące przyszłej pracy (rys. 2). Zdecydowana większość po ukończeniu studiów zamierzała znaleźć pracę w prywatnej firmie. Być może spowodowane było to większymi zarobkami i szerszymi możliwościami awansu zawodowego niż w instytucjach państwowych. Analizując wyniki dotyczące deklaracji założenia własnej działalności gospodarczej można zauważyć różnicę w odpowiedziach studentów z miasta i ze wsi.

Rysunek 2. Plany odnośnie przyszłej pracy
 Figure 2. Future job plans
 Źródło: badania własne
 Source: own study

Studenci z miasta częściej deklarowali chęć założenia własnej działalności. Mogło to się wiązać z wysoką samooceną cech i umiejętności uważanych za kluczowe w pracy na własny rachunek.

Atrakcyjność na rynku pracy w dużej mierze zależy od innowacyjności i kreatywności w działaniu, odwagi, strategii i inicjatywy, co jest podstawą do stworzenia własnego biznesu. Pomimo niewątpliwych korzyści wynikających z pracy na własny rachunek, stosunkowo niewielu badanych deklarowało taki zamiar. Dlatego zapytano respondentów o bariery utrudniające założenie własnej działalności gospodarczej (rys. 3). Wyniki wskazują, że zarówno studenci z miasta, jak i ze wsi wskazywali na brak środków finansowych na rozpoczęcie działalności, niepewność dotyczącą osiągnięcia sukcesu oraz biurokratyczne przeszkody.

Rysunek 3. Bariery utrudniające założenie własnej działalności gospodarczej

Figure 3. Barriers to starting business activity

Źródło: badania własne

Source: own study

Podsumowanie

Od absolwentów wymaga się nie tylko dyplomu, ale również doświadczenia zawodowego. Pracodawcy oczekują i cenią zarówno wiedzę, jak i doświadczenie kandydatów, które powinni zdobyć już w trakcie studiów. Preferują tych, którzy podejmowali pracę zawodową w czasie nauki, odbyli praktyki w wybranych kierunkach i angażowali się w działalność społeczną. Trudna sytuacja młodzieży na rynku pracy wywołała konieczność zwrócenia szczególnej uwagi na tę grupę osób. Absolwentów uznano za szczególnie zagrożonych bezrobociem i wszystkimi jego negatywnymi skutkami.

Sposobem na znalezienie pracy i jednocześnie przepustką do kariery zawodowej może być samozatrudnienie. Należy pamiętać jednak o tym, że podstawą samozatrudnienia jest nie tylko wykształcenie, ale także posiadane umiejętności. Niezbędne jest więc wprowadzenie do systemu kształcenia metod i zajęć przygotowujących studentów do skutecznego wejścia na rynek pracy. Powinny one obejmować programy aktywnego kształtowania postaw absolwentów, wiedzy o zmieniającej się sytuacji na rynku pracy, uczyć metod poszukiwania pracy i sposobów autoprezentacji, jak również kreowania własnej kariery i przedsiębiorczości.

Literatura

- Kisiel R., Marks-Bielska R. 2003: *Problemy aktywizacji gospodarczej społeczności popegeerowskich*, [w:] W. Dzun i M. Kłodziński (red.), *Aktywizacja wiejskich obszarów problemowych*, IRWiR PAN, Warszawa, 63.
- Kołaczek B. 2004: *Dostęp młodzieży do edukacji. Zróżnicowania, uwarunkowania, wyrównywanie szans*, IPISS, Warszawa, 24, 35-36, 98.
- Piecuch T. 2013: *Przedsiębiorczość. Podstawy teoretyczne*, Wyd. CH. Beck, Warszawa, 214-216.
- Turska E. 2013: *Kryzys wejścia na rynek pracy a przedsiębiorczość studencka*, [w:] Z. Ratajczak (red.), *Przedsiębiorczość na czas kryzysu. Szkice psychologiczne*, Difin, Warszawa, 125-126.
- Ziejewski T. 2005: *Wybrane aspekty przemian społeczno-gospodarczych. Człowiek w procesie przemian*, Wyd. Akademii Rolniczej w Szczecinie, Szczecin, 44.

Summary

The paper presents selected results of the study on the preparedness of students to start their own business. It also shows concerns related to conducting business, as well as factors that would make future graduates to undertake such activities. It is therefore necessary to dissemination by schools and colleges, but also workshops and non-governmental institutions, knowledge of entrepreneurship.

Adres do korespondencji
dr Sylwia Gołąb
Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny
Katedra Ekonomii
ul. Żołnierska 47, 71-210 Szczecin
e-mail: sylwia.golab@zut.edu.pl